

УДК 340.11: 316.4.063

ПИЛИПЧУК В.Г., доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент
Національної академії правових наук України,
Заслужений діяч науки і техніки України,
директор НДЦП НАПрН України

БРИЖКО В.М., кандидат юридичних наук (*Doctor of Philosophy*),
Заслужений винахідник республіки

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Анотація. Щодо розвитку права і правової науки в інформаційній сфері в Україні.

Аннотация. О развитии права и правовой науки в информационной сфере в Украине.

Summary. On the development of law and law science in the informative sphere of Ukraine.

Ключові слова: інформаційне суспільство, інформаційне право, інформаційне законодавство, інформаційна безпека.

В умовах інформаційної революції, що відбулася в світі наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття, однією з ключових особливостей світового соціально-економічного прогресу є зростання значимості інформації в суспільних відносинах. Широке впровадження й удосконалення техніко-технологічних засобів збирання, зберігання, використання та поширення інформації призвели до стрімкого розвитку інформаційних відносини в суспільстві.

Зазначені процеси визначають умови становлення інформаційного суспільства, сутність якого була визначена 1993 року Комісією Європейського Союзу: *“Інформаційне суспільство – це суспільство, в якому діяльність людей здійснюється на основі використання послуг, що надаються за допомогою інформаційних технологій і технологій зв’язку”*¹.

За цих умов актуальними постають проблеми формування нормативно-правової бази у сфері інформаційних відносин та її подальшого розвитку в контексті євроінтеграції України, імплементації норм європейського та міжнародного інформаційного права в інформаційне законодавство України, а також проблема систематизації національного інформаційного законодавства. Розглянемо вказані проблеми більш предметно.

З 1990-х років, після проголошення державної незалежності в Україні, розпочалося активне формування національного інформаційного законодавства. За цей час прийнято значну кількість законів та інших нормативно-правових актів, що дозволило врегулювати найбільш важливі норми інформаційних відносин та інформаційної діяльності. Нині інформаційні відносини в Україні регулюються низкою нормативних актів, зокрема: Конституцією України, законами України “Про інформацію”, “Про мови”, “Про науково-технічну інформацію”, “Про телебачення і радіомовлення”, “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”, “Про бібліотеки і бібліотечну справу”, “Про національний архівний фонд і архівні установи”, “Про інформаційні

© Пилипчук В.Г., Брижко В.М., 2011

¹ “Європа і всесвітнє інформаційне суспільство. Рекомендації Європейської Ради: звіт групи Мартіна Бангемана від 05.12.93 р. Комісії Європейського Союзу”. – Системна інформатизація правоохоронної діяльності: європейські нормативно-правові акти упорядкування інформаційних відносин у зв’язку з автоматизованою обробкою даних : посібник / [В. Брижко, В. Цимбалюк, М. Швець]. – Кн. 2. – К. : ТОВ “ПанТот”, 2006. – С. 444-448. – ISBN 966-96731-1-9. – Режим доступу : //www.europa.eu.int/comm

агентства”, “Про зв’язок”, “Про національну програму інформатизації”, “Про концепцію національної програми інформатизації”, “Про телекомунікації”, “Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах”, “Про захист персональних даних”, “Про авторське право і суміжні права”, “Про державну таємницю” тощо.

Знаковим з погляду права є Указ Президента України від 30 вересня 2010 року № 926/2010, яким проголошено 2011 рік в Україні Роком освіти та інформаційного суспільства, а також визначено потребу подальшого розвитку інформаційної сфери суспільства і держави.

Загалом розвиток права і правової науки в інформаційній сфері вимагає створення необхідних умов для організації та проведення системних наукових досліджень з метою отримання нових знань щодо закономірностей взаємодії права, суспільних комунікацій, інформатики, інформатизації, інформаційних ресурсів, технологій та мереж. Нині ця нова юридична сфера отримала назву “інформаційне право”. Головне її призначення – правове забезпечення розбудови інформаційного суспільства та входження України у світовий інформаційний простір.

Водночас, як свідчить системний аналіз, у правовому регулюванні інформаційних відносин в Україні існує ряд організаційних, процесуальних та інших питань, які потребують комплексного опрацювання, а також актуалізують проблему подальшого розвитку нормативно-правової бази в інформаційній сфері, зокрема:

1) нормотворча діяльність в Україні часто здійснюється за відсутності загальнодержавної системності в інформаційній сфері, шляхом фрагментарного вирішення наявних проблем в окремих законах та підзаконних нормативних актах. Значний масив норм щодо інформації розміщено у різних галузях законодавства, в т.ч. у цивільному, адміністративному, трудовому, кримінальному. Мають місце суттєві розбіжності щодо розуміння структури системи законодавства у сфері інформаційних відносин та підходів до її формування;

2) різні закони та підзаконні акти, що регулюють суспільні відносини, об’єктом яких є інформація, приймалися впродовж 20 років без достатньої узгодженості понятійно-категоріального апарату і застосовують ряд термінів, які є недостатньо коректними та неоднозначно сприймаються учасниками інформаційних відносин. Деякі категорії взагалі не мають чіткого визначення, що призводить до їх неоднозначного застосування на практиці;

3) види інформаційної діяльності знаходяться в жорстких рамках того, що прописане в Конституції України (збирання, зберігання, використання, поширення), хоча сучасний електронний простір (е-простір) визначає свої види діяльності (обробка, введення, вивід, передача, компіляція, відображення даних та ін.). При цьому, види інформаційної діяльності, які надано у ст. 14 Закону України “Про інформацію” не повною мірою відповідають видам, визначеним ст. 32 Конституції України;

4) процес нормотворення в інформаційній сфері нерідко здійснюється без належного узгодження з положеннями міжнародних і європейських правових актів. Значна кількість юридичних норм, які регулюють інформаційні відносини, розпорошена по різних законах та підзаконних нормативних актах, що ускладнює їх пошук, аналіз та узгодження для практичного застосування. Нові юридичні норми у сфері суспільних інформаційних відносин нерідко не узгоджені з раніше прийнятими, що призводить до правових колізій і падіння авторитету публічного права, нігілістичного ставлення суб’єктів суспільних відносин до законодавства;

5) через неузгодженість правового регулювання у законодавстві щодо збору інформації на різних рівнях державного управління, зокрема персональних даних, різні органи державної влади та органи місцевого самоврядування часто не виправдано примушують громадян надавати значну кількість довідкової інформації з різних

установ. Поширеним став принцип недовіри до документів, виданих іншою інстанцією, в результаті чого громадяни змушені витратити багато часу на ходіння різними державними установами щоб підтвердити правомірність виданих їм раніше документів або переоформити їх. (Наприклад, при оформленні комунальних платежів, пільг тощо). Це призводить до значних ресурсних витрат і має викорінюватися, у тому числі й правовими засобами;

б) норми законодавства щодо захисту персональних даних потребують подальшої гармонізації з положеннями відповідних європейських стандартів та розробки і введення правових механізмів реалізації людиною права власності на її персональні дані. За умов реалізації угоди щодо запровадження безвізового в'їзду громадян України до країн Європейського Союзу, якими передбачається впровадження нових закордонних паспортів з біометричними відомостями українських громадян, актуальною постає проблема фіксації, збереження і доступу до цих персональних даних, а також з погляду міжнародного права – проблема рівності учасників договірних відносин та поширення аналогічних вимог на громадян країн-членів ЄС, які в'їжджають в Україну;

7) відсутнє спеціальне законодавче регулювання діяльності, пов'язаної із застосуванням Інтернету та інших телекомунікаційних систем в комерційних цілях і надання відповідних послуг. Водночас, зростають загрози особі, суспільству і державі, а також усій міжнародній спільноті від такого негативного явища як комп'ютерна злочинність – вчинення злочинів з використанням інформаційних технологій та мереж. Зазначене породжує соціальні конфлікти в інформаційних відносинах між їх учасниками і створює передумови для уникнення відповідальності за скоєні правопорушення, а також істотно підвищує інвестиційні ризики і провокує відставання від темпів розвитку електронно-мережної економіки провідних країн світу.

В цілому, у середовищі фахівців вже давно сформувалася думка, що сукупність норм у інформаційній сфері, визначених у законах і підзаконних актах, дозріла за кількістю до критичної маси, яка дозволяє здійснити перехід законодавства до нової якості. Суспільні процеси, що відбуваються в інформаційній сфері, також зумовлюють:

1) необхідність формування нової комплексної галузі права, яка буде ґрунтуватись на здобутках інформаційно-правового регулювання суспільних відносин;

2) виокремлення специфічних норм права та інформаційних відносин, що стосуються збирання, використання, поширення інформації та обробки даних в інформаційних системах;

3) актуальність соціального і юридичного аналізу діяльності суб'єктів інформаційних відносин, проблем інформаційного обміну та надання інформаційних послуг, запровадженню інформаційних систем і новітніх інформаційних технологій в суспільстві.

Для вирішення вказаних та інших проблем необхідно застосовувати комплексний підхід та системно розглядати правові питання, що стосуються різних аспектів інформаційних відносин, а саме:

- вироблення і поширення інформації;
- пошуку, отримання, використання інформації та обробки даних;
- підготовки інформаційних продуктів, надання інформаційних послуг та формування інформаційних ресурсів;
- створення і застосування інформаційних систем та інформаційних технологій;
- створення і застосування засобів та механізмів інформаційної безпеки.

За такого підходу більш вдалим видається теоретико-правове опрацювання усього комплексу правових проблем, у т.ч. з питань системного дослідження проблем щодо інформації, інформатики, інформатизації, інформаційно-ресурсної діяльності та

інформаційно-правових систем, у рамках інформаційного права, як нової галузі права, а також – самостійної наукової та навчальної дисципліни.

З огляду на викладене досить логічним є рішення Вищої атестаційної комісії України щодо внесення змін до паспорту наукової спеціальності 12.00.07, де поряд з адміністративним правом передбачено дослідження в галузі інформаційного права².

Слід враховувати, що науково-правові дослідження в інформаційній сфері є поліфункціональними. Вони, крім знань юридичних наук, потребують знань щодо історичних, соціальних, технічних, психологічних, економічних, політичних та інших наук. Це може пояснюватися тим, що інформаційні відносини, як би “пронизують” будь-які відносини, які існують у суспільстві та державі.

Зазначене є актуальним і в контексті євроінтеграції України. Стратегія України щодо приведення національного законодавства у відповідність до положень європейського і міжнародного права передбачає рух до реальної демократії, ринкового господарства та інформаційного суспільства, які базуються на засадах верховенства права та забезпечення прав і свобод людини. Курс на інтеграцію до Європейського Союзу визначається низкою правових критеріїв³, зокрема:

- визначення правил торгової політики у Європі – сфера виняткового відання Європейського Співтовариства. Співробітництво ґрунтується на угодах про партнерство і співпрацю, які передбачають зближення національних законодавств з правом ЄС;

- право ЄС – це автономна правова система, яка виникла в результаті і в межах суверенних прав і правомочності, переданих державами-членами інтеграційним утворенням. За своїми основними кваліфікаційними характеристиками воно відрізняється від національного права держав-членів і загального міжнародного права;

- право ЄС формується на стику національного і міжнародного права та поширюється на територію Європейського Союзу, на громадян і на всіх юридичних осіб, що знаходяться під юрисдикцією держав-членів ЄС;

- предметна і просторова юрисдикція ЄС розширюється. Це має прямі наслідки для країн, що мають спільні кордони або тісно співпрацюють з ЄС. Наприклад, наслідки Шенгенських угод, що регулюють візову і міграційну політику щодо притулку;

- одна з найважливіших умов входження в число держав-членів співдружності і отримання економічних та торгових пільг – приведення національної правової системи у відповідність з правом ЄС. У своїй сукупності воно утворює спільне надбання ЄС (*acquis communautaire*), як це, зокрема, передбачено Угодою про партнерство та співробітництво, укладеною між Європейським Співтовариством, його країнами-членами і Україною.

Сучасне поширення інформаційно-комп’ютерних технологій та мереж, які активно сприяють нарощуванню інформаційних ресурсів у різних за призначенням базах даних, викликане економічною потребою в отриманні переваг у конкурентній боротьбі. За умов

² Постанова ВАК України від 21.05.03 р. № 26-11/5 // Бюлетень ВАК України. – 2003. – № 8 (зі змінами і доповненнями).

³ Ентін Л.М. Право Європейського Союзу: основні категорії та поняття : навчальний посібник / Л.М. Ентін. – К. : ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 102 с.;

Хартли Т.К. Основы права Европейского Сообщества. Введение в конституционное и административное право Европейского Сообщества / Т.К. Хартли. – М., 1998.;

Топорнин Б.Н. Европейское право : учебник / Б.Н. Топорнин. – М., 1998.;

Право Европейского Союза ; отв. ред. Кашкин С.Ю. – М., 2002.;

Право Европейского Союза : правовое регулирование торгового оборота : учебное пособие ; под ред. Безбах В.В., Капустина А.Я., Пучинского В.К. – М., 1999.

глобалізації інформаційних процесів, що супроводжуються різними видами злочинів проти особи, суспільства або держави, країни багато втрачають, якщо діють розрізнено, не дотримуючись загальних принципів та правил, визначених міжнародними стандартами. Узгодженість правових норм країн та спільнот, тобто адаптація національних законодавств, за умов необхідності упорядкування інформаційних відносин, зокрема в електронно-інформаційному середовищі, є досить актуальною та складною проблемою.

Україна у питанні міжнародної інтеграції керується, зокрема, Статутом Ради Європи від 5 травня 1949 року, Конвенцією Ради Європи “Про захист прав людини та основоположних свобод” від 1950 р. та Протоколами 1 – 8, 11 – 14 до Конвенції, статтею 51 Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейським Співтовариством та їх державами-членами, Законом України “Про ратифікацію Угоди про відновлення Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво”, указами Президента України “Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу” та “Про затвердження Програми інтеграції України до Європейського Союзу”. У Національній програмі інформатизації інтеграція України у світовий інформаційний простір визначається як одне з основних завдань⁴. Вказаний курс офіційно закріплений і прийнятим 2010 року Законом України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики”.

Водночас, в сучасних умовах *“Важливою проблемою залишається певна не системність вітчизняної політики в інформаційній сфері. Значну кількість законодавчих актів ухвалюють для вирішення певних тактичних завдань, задоволення кланових інтересів, часто без урахування стратегічних орієнтирів та реалій українських умов”*⁵.

Згідно з посібником Міністерства юстиції України *“Адаптація законодавства України до законодавства ЄС – це процес зближення та поступового приведення законодавства України у відповідність до вимог законодавства ЄС”*⁶. У цьому офіційному визначенні, по-перше, йдеться про “наближення” законодавств. По-друге – про “наближення” лише до законодавства Європейського Союзу (*яке в першу чергу переймається питаннями економіки та єдиного ринку*). Про рекомендації та інші акти Ради Європи, що визначають міжнародні стандарти щодо прав і основоположних свобод людини, мова, як бачимо, не йдеться.

У контексті зазначеного є висновки Шемшученко Ю.С. щодо визначення поняття “європейське право”⁷: *“Навколо нього ведеться багато дискусій як в нашій країні, так і за кордоном. ...Зараз уже загально визнано, що європейське право подібне до міжнародного, але не тотожне йому. Головна відмінність полягає в тому, що міжнародне право не є юридично обов'язковим для держав. Наприклад, в Україні тільки ратифіковані Верховною Радою України міжнародні договори стають частиною національного законодавства. Що стосується права Європейського Союзу, то його директиви є обов'язковими для держав-членів, тобто мають пріоритет перед національним законодавством.*

⁴ Про Національну програму інформатизації : Закон України від 04.02.98 р. № 74/98-ВР. – Режим доступу : [//www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)

⁵ І.Б. Жилияєв. Інформаційне право України: теорія і практика: монографія / І.Б. Жилияєв. – К.: Парламентське видавництво, 2009. – С. 21.

⁶ Методично-нормативний посібник з питань адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу ; під заг. ред. міністра юстиції України С. Станік. – К. : “Логос”, 2000. – 120 с.

⁷ Ю. Шемшученко. Теоретичні проблеми гармонізації законодавства України з європейським правом // “Правова інформатика”. – № 3/2004. – С. 2-5.

Проте, чи можна ставити знак рівності між правом Європейського Союзу і європейським правом? Частина фахівців на це питання відповідає позитивно. Але є й інша точка зору.

У більш широкому плані під європейським правом мається на увазі не тільки право Європейського Союзу, але й інших міжнародних європейських організацій, поперед усього – Ради Європи. На мій погляд, ця позиція має суттєві переваги. Право Європейського Союзу є складовою частиною європейського права...”

Підсумовуючи, можна зазначити, що в інформаційній сфері ми ведемо дискусію про співробітництво з Європою на різних правових мовах. Нині належна методологія узгодженості законодавств відсутня, що сприяє перманентному “косметичному ремонту” національного законодавства, в т.ч. інформаційного законодавства України.

На наш погляд, розв’язання питань системного удосконалення нормативно-правової бази у сфері інформаційних відносин та її адаптація з європейським та міжнародним правом має виходити з двох напрямів:

1) створення автоматизованої системи порівняння інформаційного законодавства України з європейським правом та міжнародним інформаційним правом;

2) систематизація інформаційного законодавства України на рівні кодифікованого акту – Інформаційного кодексу України.

Загалом, аналіз положень національного інформаційного законодавства і наукових здобутків в інформаційній сфері надає можливість виокремити деякі пріоритетні напрями подальших правових досліджень та розвитку нормативно-правової бази у цій сфері, зокрема:

1) в умовах глобалізації та згідно з вимогами Закону України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики” актуальною постає потреба вивчення глобальних викликів і загроз людині, суспільству і державі в інформаційній сфері, розробки державно-правових засад їх запобігання і нейтралізації, а також забезпечення інформаційного суверенітету України;

2) формування в Україні інформаційного суспільства вимагає проведення низки теоретичних і державно-правових досліджень щодо визначення завдань і функцій держави, її органів та інститутів громадянського суспільства у цьому процесі, дальшого правового супроводження розбудови складових інформаційного суспільства, у т.ч. розробки і застосування інформаційно-комп’ютерних систем і технологій, удосконалення національного законодавства у цій сфері;

3) подолання глобальної фінансової та економічної кризи потребує здійснення відповідних реформ, що мають проводитися з активним впровадженням і використанням сучасних інноваційних та інформаційних технологій. Реалізація зазначеного вимагає проведення низки інформаційно-правових досліджень, насамперед, у фінансовій та банківській сферах, де поширеною стала практика застосування електронних платіжних та інших інформаційно-комп’ютерних систем регіонального, національного та міжнародного рівнів;

4) активний розвиток засобів масової інформації різних форм власності та рекламних технологій, які носять транснаціональний характер і можуть використовуватись у протиправних цілях (для втручання у внутрішні справи держави, здійснення маніпулятивних інформаційно-психологічних впливів, поширення ідей расової, національної чи релігійної нетерпимості, проведення інформаційних воєн тощо), потребує належного правового врегулювання та проведення відповідних прикладних досліджень. Зокрема, це стосується державно-правових проблем захисту національного інформаційного простору України. Потребують подальших досліджень правові основи становлення і розвитку громадського телебачення в Україні, проблеми

забезпечення дотримання конституційних прав громадян на свободу слова і організаційно-правових механізмів доступу до суспільно-значимої інформації;

5) в умовах формування глобального інформаційного простору актуальною постає проблема розробки теоретико-правових основ забезпечення безпеки, прав і свобод людини і громадянина у цій сфері. Насамперед, це стосується належного правового регулювання з питань обігу та захисту персональних даних, запобігання негативним інформаційно-психологічним впливам на свідомість людини тощо. Вказані та інші загрози вимагають розробки ефективних правових механізмів запобігання таким діям і посилення відповідальності суб'єктів інформаційної діяльності перед людиною і громадянином за можливі наслідки своєї діяльності;

б) зважаючи на те, що значна частка засобів боротьби із злочинами належить до внутрішньої компетенції кожної держави, актуальним постає питання щодо подальшого розвитку національного законодавства у сфері боротьби з комп'ютерною злочинністю та кібертероризмом (з урахуванням позитивного світового досвіду та узгодження його з європейським правом, яке нормативно визначається у документах Ради Європи та Європейського Союзу). Для реалізації зазначеного вважаємо за доцільне здійснити низку цільових кримінологічних, кримінально-правових, адміністративно-правових та міжнародно-правових досліджень, у т.ч. з метою оптимізації національного законодавства України;

7) в умовах євроінтеграції та входження України у світовий інформаційний простір актуальною є проблема вивчення досвіду країн-членів Європейського Союзу, зокрема, *acquis communautaire* – “спільного здобутку” ЄС (сукупності правових документів, напрацьованих Співтовариством в інформаційній сфері – директив, рекомендацій, договорів, постанов тощо), а також інших міжнародно-правових актів в інформаційній сфері з метою їх імплементації в національне законодавство України.

Реалізація вказаних та інших актуальних проблем, на наш погляд, видається неможливою без активної участі юридичної науки у формуванні державної політики в інформаційній сфері та розробці відповідних концепцій, стратегій і програм.

Зазначене має бути враховане в ході вирішення вкрай актуальної для України проблеми – систематизації національного інформаційного законодавства. Нині в Україні вже створені не тільки наукові, але й законодавчі засади для реалізації зазначеного. Законом України “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки” від 09.01.07 р. № 537-V (частина 2 Розділ III. “Національна політика розвитку інформаційного суспільства в Україні”) передбачено, що *“з метою підвищення ефективності розвитку інформаційного суспільства необхідно створити цілісну систему законодавства, гармонізовану з нормами міжнародного права, ...здійснити кодифікацію інформаційного законодавства.*

При створенні інформаційного законодавства слід керуватися загальними принципами Конституції України, а також базуватися на принципах свободи створення, отримання, використання та розповсюдження інформації; об'єктивності, достовірності, повноти і точності інформації; гармонізації інтересів людини, суспільства та держави в інформаційній діяльності; обов'язковості публікації інформації, яка має важливе суспільне значення; обмеження доступу до інформації виключно на підставі закону; мінімізації негативного інформаційного впливу та негативних наслідків функціонування ІКТ; недопущення незаконного розповсюдження, використання і порушення цілісності інформації; гармонізації інформаційного законодавства та всієї системи вітчизняного законодавства”.

Аналіз упорядкування інформаційних відносин в Україні та в міжнародній практиці дозволяє визначити ряд основних положень на рівні інформаційного законодавства, що виступає публічно-правовою основою інформаційного права:

- предмет правового регулювання – інформаційні та інформаційно-інфраструктурні відносини;
 - об’єкти інформаційних відносин – інформація (знання, відомості) та дані (електронні сигнали й структури в е-просторі, до яких інформація пристосована);
 - метод правового регулювання – системне, комплексне застосування методів цивільного, адміністративного і кримінального права (що визначає міжгалузеву сутність публічно-правового регулювання) з урахуванням методів приватноправового регулювання (на рівні угод, добрих звичаїв, традицій, суспільної моралі, ділової етики).
- Через предмет правового регулювання та міжгалузеві інститути права інформаційне право отримує зв’язок з іншими галузями права (господарським, трудовим та ін.) і створює з ними складну, велику, агреговану гіперсистему права інформаційного суспільства.

Серед основних напрямів упорядкування та регулювання інформаційних відносин, які складають правове поле інформаційної діяльності, можна виділити наступні:

- забезпечення правового режиму формування і використання національних інформаційних ресурсів щодо збирання, зберігання, використання, поширення інформації та обробки даних;
- створення системи юридичних процедур реалізації конституційних прав громадян України, охорони та захисту їх безпеки, прав і свобод в інформаційній сфері та персональних даних в інформаційно-комп’ютерних системах і базах даних;
- забезпечення умов для розвитку гарантій, охорони і захисту власності на інформаційні ресурси, інформаційні технології та інформаційні послуги;
- забезпечення сумісності і взаємодії державних та регіональних інформаційно-комп’ютерних систем і мереж в єдиному інформаційному просторі України;
- пошуку балансу між правами і свободами людини та потребами суспільства і держави у захищеності інформаційного суверенітету та інформаційної безпеки України.

В цілому, розгляд питання щодо удосконалення нормативно-правової бази у сфері інформаційних відносин та їх гармонізації з відповідним міжнародним і європейським правом можна узагальнити такими основними **висновками і пропозиціями**:

1) суспільні процеси, що відбуваються в інформаційній сфері, зумовлюють необхідність формування нової комплексної галузі права, яка буде ґрунтуватись на здобутках інформаційно-правового регулювання суспільних відносин. Аналіз упорядкування інформаційних відносин в Україні та в міжнародній практиці дозволяє визначити ряд основних положень на рівні інформаційного законодавства, що виступає публічно-правовою основою інформаційного права:

- предмет правового регулювання – інформаційні та інформаційно-інфраструктурні відносини;
- об’єкти інформаційних відносин – інформація (знання, відомості) та дані (електронні сигнали й структури в е-просторі, до яких інформація пристосована);
- метод правового регулювання – системне, комплексне застосування методів цивільного, адміністративного і кримінального права з урахуванням методів приватноправового регулювання (на рівні угод, добрих звичаїв, традицій, норм суспільної моралі, ділової етики);

2) розв’язанню проблеми адаптації норм європейського та міжнародного інформаційного права в інформаційне законодавство України, а також реалізації одного із ключових критеріїв євроінтеграції – наближення українського законодавства до спільного правового надбання Європейського Союзу – *acquis communautaire* сприятиме:

– створення автоматизованої системи порівняння інформаційного законодавства України з європейським правом та міжнародним інформаційним правом;

– використання розроблених в Україні та світі сучасних інформаційно-комп’ютерних технологій, у т.ч. більш активне запровадження у практику порівняльного права інформаційно-пошукового тезауруса EUROVOC;

– підбір фахівців з інформаційно-аналітичної діяльності, лінгвістики, перекладання з іноземних мов та фахівців-програмістів з розробки (або адаптації) необхідних програм для створення автоматизованої системи порівняння інформаційного законодавства України з європейським законодавством та міжнародним інформаційним правом;

3) вирішення завдання щодо створення цілісної системи інформаційного законодавства України, гармонізованого з нормами міжнародного права, як це визначено Законом “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки” від 09.01.07 р. № 537-V, потребує:

– систематизації інформаційного законодавства України на рівні кодифікованого акту – Інформаційного кодексу України;

– створення Урядової комісії з кодифікації інформаційного законодавства України за участі фахівців заінтересованих органів державної влади, експертів та вчених в галузі інформаційного права;

– широкого обговорення проекту Інформаційного кодексу в науковому та експертному середовищі, з громадськістю та винесення його в установленому порядку на розгляд Верховної Ради України.

~~~~~ * * * ~~~~~